

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1938.

Första kammaren.

Nr 43.

Onsdagen den 8 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollen för den 31 nästlidne maj och den 1 innevarande månad.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 387, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anstånd med avsked åt viss i statens tjänst anställd sjuksköterskepersonal;

nr 426, angående regleringen för budgetåret 1938/39 av utgifterna under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m.; samt

nr 438, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om upphävande av 11 § civila tjänstepensionsreglementet den 30 juni 1934 (nr 442) m. m.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 388, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till civilt avlöningsreglemente m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 398, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1938/39 för viss personal inom den civila statsförvaltningen m. m.;

nr 399, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl.;

nr 400, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisoriskt dyrtidstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl.;

nr 401, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl.;

nr 402, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om anslag till bidrag till standardiseringsverksamheten;

nr 403, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter;

nr 404, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statliga och kommunala beredskapsarbeten m. m.;

nr 405, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens arbetslöshetskommission, reservarbeten och kontantunderstödsverksamhet m. m. jämte i dessa ämnen väckta motioner;

nr 406, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om avsättning till statens automobilskattemedelsfond m. m.;

nr 407, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln gjorda framställningar m. m.;

nr 408, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till övergångsstat för budgetåret 1937/38;

nr 409, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående avskrivning av till vissa engångskostnader för försvarsväsendets byggnader m. m. anvisat kapital;

nr 410, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån för anläggning av ett oljeraffinaderi i Nynäshamn;

nr 411, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statlig lagerhållning m. m.;

nr 412, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av ämbetsbyggnader för marinens och flygvapnets ledande organ m. m.;

nr 413, i anledning av utav Kungl. Maj:t gjord framställning om anslag till uppförande av domkapitelshus i Växjö;

nr 414, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till Uppsala universitet: Inredningsarbeten m. m. för universitetsbiblioteket;

nr 415, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till Småskoleseminarier: Utrustning;

nr 416, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsberedskapens omedelbara stärkande m. m.;

nr 417, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till avlöningar och materiel m. m. vid universiteten i Uppsala och Lund jämte vissa i ämnet väckta motioner;

nr 432, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad förläggningsplats för Värmlands flygflottilj m. m.;

nr 433, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående eftergift till viss del av ogulden skatt för Kiplingebergs och Närlinge fideikommisssegendomar m. m.;

nr 434, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till nyan-skaffning av maskiner för mynt- och justeringsverket;

nr 435, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1938/39 till utbyggande av fångvårdens ungdomsanstalt å Skenäs m. m.;

nr 436, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till driften av epidemisjukhus jämte i ämnet väckta motioner;

nr 437, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1938/39 till länsnykterhetsnämnder m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 439, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till medicinalstyrelsen för budgetåret 1938/39; samt

nr 440, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en central depå för blindas arbeten jämte i ämnet väckta motioner.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 441, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till beredskapsstat för budgetåret 1938/1939, i vad propositionen avser nionde huvudtiteln;

nr 442, i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition med förslag till beredskapsstat för budgetåret 1938/1939 å kapitalbudgeten gjorda framställning om anslag till byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan;

nr 443, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner;

nr 444, i anledning av väckta motioner om anslag till bidrag till inköp av konstgödsel i Norrland;

nr 445, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att försälja viss fast egendom; samt

nr 446, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 450, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till grunder för dyrtidstillägg åt präster för budgetåret 1938/39;

nr 451, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400) m. m.;

nr 452, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 46 och 75 §§ lagen den 22 juni 1911 (nr 55 s. 1) om ekonomiska föreningar; samt

nr 453, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om ändrad lydelse av § 11 förordningen den 18 juni 1864 (nr 41) angående utvidgad näringsfrihet.

Vid föredragning av utrikesutskottets memorial nr 10, angående ersättning till dess tjänstemän m. fl., bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogs andra lagutskottets memorial nr 61, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande andra lagutskottets utlåtande nr 58 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om semester m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

*Samman-
jämnings-
förslag i
semester-
frågan.*

I utlåtande nr 58 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 286 med förslag till lag om semester m. m., dels ock i ämnet väckta motioner hade utskottet under A hemställt, att riksdagen, med förklarande att det i propositionen framlagda förslaget till lag om semester icke kunnat i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga ett av utskottet i dess utlåtande framlagt förslag till lag om semester.

I 2 § i utskottets förslag, vilket i denna del överensstämde med Kungl. Maj:ts förslag, hade i första stycket upptagits ett stadgande av innehåll, att viss sedvänja skulle under i stadgandet närmare angivna förutsättningar lända till efterrättelse för arbetstagare.

I en vid utskottet fogad reservation hade herr *Tamm* m. fl. förklarat sig anse, att utskottet bort avstyrka 2 § första stycket i Kungl. Maj:ts förslag till lag om semester.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hade kamrarna vid behandling av utskottets ifrågavarande utlåtande stannat i olika beslut, i det att andra kammaren bifallit vad utskottet hemställt, varemot första kammaren, med godkännande av utskottets utlåtande i övrigt, avslagit 2 § första stycket i förslaget till lag om semester.

Efter övervägande, huruvida och i vilken form sammanjämkning mellan kamrarnas skiljaktiga beslut lämpligen skulle kunna åvägabringas, hade utskottet i det nu föreliggande memorialet hemställt, att första kammaren, med från-

Sammanjämningsförslag i semesterfrågan. (Forts.)
trädande av sitt beslut beträffande 2 § första stycket i utskottets förslag till lag om semester, måtte därutinnan biträda andra kammarens beslut.

Reservation hade anmälts av herrar *Tamm, Hagman, Elon Andersson, Molander* och *Sandström* i Härnösand samt fröken *Andersson*, vilka dock ej antytt sin mening.

Herr **Tamm**: Herr talman! Jag ber endast att med några ord få avge en deklaration om anledningen till att mitt namn ännu en gång återfinnes bland reservanterna, när det gäller detta ärende.

Det är både möjligt och troligt, att reservationen skall tolkas såsom ett uttryck för bristande intresse och förståelse för vissa tjänstemannagrupper, men i själva verket är förhållandet det rakt motsatta. Jag tror nämligen, att man på arbetstagarhåll felbedömt läget. Jag tror, att man under försöken att nå ett visst i och för sig fullt legitimt mål har råkat in på avvägar, varigenom utvecklingen kan komma att gestalta sig på ett sätt, som man icke beräknat, och varigenom betydande svårigheter skola kunna uppstå.

Sakskälen för detta mitt ståndpunktstagande har jag redan angivit vid det plenum, då frågan i vanlig ordning behandlades av kammaren, och jag skall icke nu upprepa dem.

Jag har, herr talman, under nuvarande förhållanden naturligtvis intet yrkande att framställa. Men det förefaller mig, som om utskottet skulle ha handlat både sakligt och formellt riktigare, om det hemställt till andra kammaren att biträda första kammarens beslut i stället för, som nu skett, tvärtom. Andra kammarens numerära överlägsenhet bör väl icke konstituera någon förmånsrätt för den kammaren vid avgöranden av denna art. Dessutom tror jag, att ett tillägg till en lag, vilket skulle visa sig vara av behovet påkallat, är lättare att åstadkomma än ett borttagande av en bestämmelse, även om detta skulle vara aldrig så väl befogat.

Jag har, som sagt, intet yrkande.

Herr **Norman**: Herr talman! Jag erinrar om riksdagsordningens bestämmelse, att utskott skall söka att de olika meningarna såvitt möjligt är sammanjämka. Jag tolkar denna bestämmelse så, att utskott har inte endast att undersöka de formella förutsättningarna för en sammanjämkning, utan också att bedöma spörsmålet med hänsyn till läget i riksdagen, sådant utskottet ser detsamma.

I det här föreliggande fallet kan, efter vad jag förstår, inte någon annan form för sammanjämkning vara möjlig än en inbjudan till ena kammaren att förena sig med den andra kammaren om dess beslut. Herr Tamm menade då, att inbjudan sakligt sett borde ha gått i den riktningen, att andra kammaren inbjudits att ansluta sig till första kammarens beslut. Jag erinrar emellertid om att andra kammaren redan hade prövat en dylik inbjudan i och med det läge, vari frågan befann sig, när den avgjordes i andra kammaren. Vid det tillfället visste man om första kammarens beslut, och man diskuterade spörsmålet mycket ingående med särskilt bedömande av de konsekvenser, som ett beslut i ena eller andra riktningen av andra kammaren skulle ha.

Då andra kammaren under sådana förhållanden fattade sitt beslut i frågan, fanns enligt min uppfattning ingen annan möjlig väg för en sammanjämkning än den, som utskottet nu förordnat, och jag anhåller, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande memorial hemställt.

Föredrogos och lades till handlingarna jordbruksutskottets memorial:

nr 106, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen m. m.; och

nr 107, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till övergångsstat för budgetåret 1937/38.

Anmälades andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 448, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av den internationella arbetsorganisationens fjärde sjöfartskonferens år 1936 fattade beslut; och

nr 449, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om semester m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Skrivelseförslagen godkändes, nr 449 under förutsättning att andra lagutskottets memorial nr 61 av andra kammaren lades till handlingarna.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial och utlåtanden:

nr 212, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under Statens allmänna fastighetsfond, utrikesdepartementet, bebådade framställning angående anslag till uppförande av ny byggnad för beskickningen i Tokio;

nr 213, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag till avskrivning av nya kapitalinvesteringar;

nr 214, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till beredskapsstat för budgetåret 1938/39, i vad propositionen avser anslag till avskrivning av nya kapitalinvesteringar; samt

nr 215, angående ersättning till ett av statsutskottet vid behandling av visst ärende anlitat biträde.

Herr **Bergman** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! I enlighet med bestämmelserna i stadgarna för interparlamentariska unionen får jag härmed till första kammaren överlämna ett exemplar av de vid senaste interparlamentariska konferensen antagna resolutionerna. De ha varit tillgängliga för samtliga riksdagens ledamöter tidigare under riksdagen i samband med interparlamentariska gruppens möten, men för fullgörande av bestämmelsen i stadgarna ber jag härmed få överlämna ett exemplar av dem för riksdagens arkiv.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.15 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Fredagen den 10 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollen för den 2 och den 3 innevarande månad.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 418, i anledning av vissa i Kungl. Maj:ts proposition med förslag till beredskapsstat för budgetåret 1938/39 jämte i ämnet väckta motioner behandlade allmänna principfrågor;

nr 419, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till beredskapsstat för budgetåret 1938/39, i vad propositionen avser anslag under justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 420, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till beredskapsstat för budgetåret 1938/39, i vad propositionen avser anslag under försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 421, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till beredskapsstat för budgetåret 1938/39, i vad propositionen avser anslag under socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 422, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till beredskapsstat för budgetåret 1938/39, i vad propositionen avser anslag under kommunikationsdepartementets verksamhetsområde med undantag för affärsverken;

nr 423, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till beredskapsstat för budgetåret 1938/39, i vad propositionen avser anslag under ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 424, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till beredskapsstat för budgetåret 1938/39, i vad propositionen avser anslag under handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 425, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till beredskapsstat för budgetåret 1938/39, i vad propositionen avser anslag till kapitalinvestering i affärsverksfonderna;

nr 431, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag till domkapiteln och stiftsnämnderna för budgetåret 1938/39 m. m.;

nr 447, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställningar om anslag till vissa byggnader för sjukvårdsändamål m. m.; samt

nr 454, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t gjorda framställningar om anslag till byggnadsarbeten, avseende ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde.

Föredrogs och lades till handlingarna statsutskottets memorial nr 212, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under Statens allmänna fastighetsfond, utrikesdepartementet, bebadade framställning angående anslag till uppförande av ny byggnad för beskickningen i Tokio.

Föredrogs och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 213, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag till avskrivning av nya kapitalinvesteringar.

Punkterna 1—5.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 6.

Lades till handlingarna.

Föredrogs statsutskottets utlåtande och memorial:

nr 214, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till beredskapsstat för budgetåret 1938/39, i vad propositionen avser anslag till avskrivning av nya kapitalinvesteringar; och

nr 215, angående ersättning till ett av statsutskottet vid behandling av visst ärende anlitat biträde.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.09 e. m.

In fidem

G. H. Berggren.

Måndagen den 13 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 455, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till bidrag till handelshamnar och farleder jämte en i ämnet väckt motion;

nr 456, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag för vårterminen 1938 till vissa allmänna läroverks ljus- och vedkassor;

nr 457, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till extra utgifter;

nr 458, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tredje huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till extra utgifter;

nr 459, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln, avdelningen Flygvapnet, gjorda framställning angående anslag till extra utgifter;

nr 460, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till extra utgifter;

nr 461, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till extra utgifter;

nr 462, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till extra utgifter;

nr 463, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till extra utgifter;

nr 464, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till extra utgifter;

nr 465, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag till avskrivning av nya kapitalinvesteringar; samt

nr 466, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till beredskapsstat för budgetåret 1938/39, i vad propositionen avser anslag till avskrivning av nya kapitalinvesteringar.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial:

nr 216, angående statsregleringen för budgetåret 1938/39;

nr 217, angående regleringen av tilläggsstaten till riksstaten för budgetåret 1937/38;

nr 218, angående regleringen av övergångsstaten för budgetåret 1937/38: samt

nr 219, angående beredskapsstat för budgetåret 1938/39.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.05 e. m.

In fidem

G. H. Berggren.

Tisdagen den 14 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Herr **talmannen** yttrade: Meddelande har ingått, att ledamoten av denna kammare redaktören Englund har avlidit. Detta var hans sjunde riksdag, och vi ha sålunda haft tillfälle att iakttaga hans inställning till såväl riksdagsarbetet som till oss personligen. Självt har jag den uppfattningen, att han omfattade sina arbetsuppgifter med ett levande intresse, och förmärkte aldrig annat än att han var en god och välsedd kamrat. Vi beklaga hans, mänskligt att döma, alltför tidiga bortgång, tacka honom för hans goda medborgerliga gärning och lysa frid över hans minne.

Detta anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

Justerades protokollen för den 8 och den 10 innevarande månad.

Föredrogs och företogs punktvis till avgörande statsutskottets memorial nr 216, angående statsregleringen för budgetåret 1938/39.

Punkterna 1—12.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 13.

Lades till handlingarna.

Punkten 14.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 15.

Lades till handlingarna.

Punkten 16.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs och företogs punktvis till avgörande statsutskottets memorial nr 217, angående regleringen av tilläggsstaten till riksstaten för budgetåret 1937/38.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Lades till handlingarna.

Punkten 3.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs och företogs punktvis till avgörande statsutskottets memorial nr 218, angående regleringen av övergångsstaten för budgetåret 1937/38.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Lades till handlingarna.

Punkten 3.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid föredragning av statsutskottets memorial nr 219, angående beredskapsstat för budgetåret 1938/39, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.10 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Torsdagen den 16 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.

Upplästes ett till kammaren inkommet dödsbevis av följande lydelse:

Härmed intygas, att *Ivar Englund* avlidit samt att dödsorsaken, enligt min uppfattning, varit den nedan angivna.

Enligt vad jag själv känner eller genom trovärdiga personer erfarit, inträffade dödsfallet i Falu lasarett den 11 juni 1938 kl. 10.30 f. m., och var den avlidnes ålder: 51 år; samhällsställning: redaktör; bostad: Falun, nr 6 Björkvägen.

Huvuddödsorsak: Glomerulo nephritis subac. Bidragande dödsorsak: Uraemia.

Falun den 13 juni 1938.

U. Hulander,
leg. läkare.

På framställning av herr talmannen beslöt kammaren att till Konungen avlåta en skrivelse med anmälan om herr Englunds frånfälle och den därigenom inom kammaren uppkomna ledigheten, varefter ett i sådant avseende uppsatt förslag upplästes och godkändes.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 467, angående statsregleringen för budgetåret 1938/39;

nr 468, angående regleringen av tilläggsstaten till riksstaten för budgetåret 1937/38;

nr 469, angående regleringen av övergångsstaten för budgetåret 1937/38;

nr 470, med överlämnande av riksstat för budgetåret 1938/39;

nr 471, med överlämnande av tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1937/38;

nr 472, med överlämnande av övergångsstat för budgetåret 1937/38; samt

nr 473, med överlämnande av beredskapsstat för budgetåret 1938/39.

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser:

nr 474, till Konungen angående reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning;

nr 475, till fullmäktige i riksbanken med överlämnande av reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning;

nr 476, till Konungen angående reglemente för riksgäldskontoret; samt

nr 477, till fullmäktige i riksgäldskontoret med överlämnande av reglemente för riksgäldskontoret.

Anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag till Sveriges riksdags beslut å innevarande lagtima riksmöte.

Justerades protokollsutdrag för denna dag.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena *Sandler* avlämnade Kungl. Maj:ts skrivelse, nr 327, angående förordnande av statsrådsledamöter att uppläsa Kungl. Maj:ts beslut om avslutande av innevarande års lagtima riksdag.

Sedan ifrågavarande kungl. skrivelse blivit föredragen, lämnades ordet till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena *Sandler*, som i enlighet med det honom givna uppdraget uppläste Kungl. Maj:ts berörda öppna brev, nr 326, enligt vilket innevarande års lagtima riksdag skulle avslutas denna dag.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad framträdde till talmansbordet och ytttrade: Mina herrar! Vi stå återigen inför slutet av en lagtima riksdag. Avslutningen äger rum på en historisk dag, i det att vi tidigare under dagens lopp varit i tillfälle att underdånigst frambära riksdagens vördsamma och hjärtliga lyckönskan till Hans Majestät Konungen på hans 80-årsdag. Den till Hans Majestät överlämnade nationalgåvan bär ett starkt vittnesbörd om nationens enhet och om det goda samförståndet mellan Konung och folk.

Besluten, som fattats vid denna riksdag, innebära bland annat förbättrad social omvårdnad och ett starkt understrykande av värnandet om vårt älskade fosterlands självständighet.

Betydande ökning i ekonomiska uppoftningar har icke kunnat undvikas.

Den allmänna stämningen och det alltid eftersträfvansvärda samarbetet inom riksdagen har enligt min uppfattning varit tillfredsställande.

Stor anledning har jag att tacka för den personliga älskvärdhet och välvilja, som här i kammaren kommit mig till godo från Eder alla.

Jag tillönskar kammarens ärade ledamöter en angenäm och rekreerande sommar.

Detta tal besvarades av herr **Lindhagen** i följande ordalag: Herr talman! Det svenska riksmötet av anno 1938 är nu lyktat. Det har gjort, vad det kunnat i en värld, stadd i upplösning trots bemantlad officiell fred mellan de flesta staterna.

Vi ha verkat efter bästa förstånd och samvete med *penningar*, östa ur folkets brunnar i skatteförmåga. På den enda utvägen har det lyckats riksdagen att i vår *inrikespolitik* på regeringens tillskyndan så manna ur skatteskruvens hälleberg över menige mans utkomstmöjligheter, över folkets rätt till arbete och vila från arbetet, över svenskarnas timlighet i allmänhet, så långt förmågan räckt till för oss.

Detta skulle ej lyckats, om ej något av *sanningens makt*, av *det, som vinnes utan penningar och därför är det mäktigaste*, tillika rest sig i självbevarelse inom nationen. Varnade av stormakternas vanskligheter har en strimma av morgonrodnad över Sverige bebådat ansatser till landsregeringar i stället för partiregeringar, till biläggande av konflikterna mellan arbetsgivare och arbetstagare med god vilja i stället för genom inbördes krig med strejker och lockouter.

Konkurrensen åter mellan företagare inbördes och mellan individerna inbördes om ekonomiska vinningar och framgång i befordringsväsendet pågår däremot i stort för fullt. Vi skymta här ännu ej möjligheter till fredsslut i gemensamt självansvar och omtanke om varandra. Men även den välfärdens tid nalkas nog en gång.

Om vi därefter blicka tillbaka på landets *utrikespolitik*, så saknas där — såsom vi nog alla i ljusa ögonblick förstå — så gott som varje vinkande stjärna ens mellan brustna skyar.

Vårt förhållande till främmande makter är ingalunda gott, såsom trontalen nödgas diplomatiskt simulera. Detta varslas förmodligen bäst därav, att 1938 års riksmöte beslutat icke mindre än två upprustningar och även bebådadt en tredje, som i år ej medhanns. Luftkrigets barbari är nästan det yppersta föremålet för vår hänförelse. Kronan på verket förblir enligt sakens natur några bombflygplan såsom en avglans av stormakternas våldsamma luftflottor. Det var dock liksom en spökelse, herr talman, då det med andra upprustningen sammanfallande förvärvet av ett 600,000-kronors Junkerbombplan avslutades med dess undergång vid hemfärden från Tyskland och tre olyckliga människooffer såsom dess första och sista fosterländska insats.

I tidens fullbordan mognar emellertid och säkerligen även för efterkommande den gamla insikten, hurusom det är omöjligt att vårdslösa roten och ändå ordna grenarna. Dessförinnan får man ej begära för mycket av en värld, som drunknar i *sakkunskap om gammaldags folkrätt*, vilken skapat tidens nöd samt undandrar sig enständigt *utsyn mot framtidens folkrätt*, som ensam kan göra folken fria.

Det må därför förlåtas vårt nya utrikesutskott, att det under sina två prövoår ej mäktat något avsevärt i världsproblemen. Det har försiktigt stannat vid negotiationer och avrätt tillsviðare från initiativ i de betydelsefullaste angelägenheterna. Det behärskas ju icke oväsentligt också författningsenligt och oförskyllt av rösterna från ett diplomatiskt utrikesdepartement med dess inväxt i den gamla föräldrade folkrätten. Ja, utskottet har ock oförhappandes begåvats med ett dubbelansikte som representant även för den gamla kungliga utrikesnämnden, vilken det ju var meningen att avskaffa.

Även i dag fortgår dock inför våra skumma blicker historiens påminnelse ur det levande livet, att krigets och rustningarnas väsentliga orsaker äro nationalitetsförtrycket, språkförbistringen, ekonomiskt kaos, överbefolkning samt epokens semester för andens och sanningens makt. *Den internationella rättsordningen väntar. Ja, herr talman, den väntar kanske på oss, på Norden, om vi vilja det!* En dag kommer nog uppvaknandet, och det kommer mäktigare ju våldsammare islossningarna varit.

Vid detta tillfälle bör omnämnas de norrländska vår- och fjällflodernas aktuella raseri de sista dagarna. Vi hysa alla förväntan på en upprustning även mot dessa naturkrafterns förvillelser. Må denna bli i skadestånd lika handgånge som vår skräcks tribut inför fantomet av stormakternas militarisering. Vi tänka därvid främst på det norrländska jordbrukets betryck. Då insmyger sig tillika en förväntan på fullföljd av sekelskiftets hovsamma reduktion av odlingsmöjligheterna med tillbehör och komplettering av de ofullständiga jordbruken från kronans sekelgamla i senare tider plundrade stora reservat för ändamålet.

I varje fall, herr talman, kommer ju efter vinter alltid vår.

I midsommarens vårliga fågring gå nu även kammarens ledamöter ut i naturens läkedom för att med förnygrade krafter och tilläventyrs modigare utrikespolitiska sinnen återkomma nästa år till våra statskonster här på Helgeandsholmen. Vi få då åter glädjas över Eder vänskap, oväld och rediga propositionsordning. Även solen måste dock ha fläckar. Varför fortfarande tillåta

oss att tala högt flera på en gång under debatterna med stöd knappast av författningens förbud däremot?

Alltså till sist, hell vår talmans mänskliga gestalt!

Kammarens ledamöter åtskildes härafter kl. 4.15 e. m.

In fide
G. H. Berggren.
